

Андрущенко Ігор Григорович,
професор кафедри економіко-правових
дисциплін навчально-наукового інституту
права та психології
Національної академії внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук, професор

ЦИФРОВІЗАЦІЯ ПРАВОСУДДЯ: НЕДОЛІКИ ТА ШЛЯХИ ЇХ УСУНЕННЯ

Сучасний розвиток інформаційних технологій суттєво трансформує всі сфери суспільного життя, включно з державним управлінням та системою правосуддя. Цифровізація судових процесів сьогодні розглядається як необхідна умова підвищення ефективності, прозорості та доступності правосуддя. В Україні цей напрям набув особливого значення в умовах реформування судової системи, воєнних загроз та потреби забезпечити безперервність судочинства.

Цифрова трансформація судової системи включає впровадження таких інструментів, як електронний судовий документообіг, система «Е-Суд», онлайн-засідання, автоматизований розподіл справ, електронні кабінети учасників процесу, а також інтеграція реєстрів і баз даних.

Ці механізми значно спрощують доступ громадян до правосуддя, скорочують строки розгляду справ, забезпечують прозорість процедур. Водночас практика показує, що цифровізація супроводжується низкою труднощів, які можуть нівелювати її переваги.

Так до *основних проблем*, які безпосередньо впливають на стан та подальший розвиток цифровізації правосуддя, можна віднести:

- *технічні та інфраструктурні проблеми.* Однією з основних перешкод є нерівномірний рівень технічного забезпечення судів. Частина судових установ користується застарілою технікою, що унеможлиблює швидку та стабільну роботу з електронними сервісами. Значними залишаються й відмінності між міськими та сільськими регіонами щодо доступу до високошвидкісного інтернету.

Окрім того, електронні системи судочинства часто перевантажені, працюють нестабільно, мають обмежену пропускну здатність та недостатній рівень інтеграції між різними державними інформаційними ресурсами.

- *кібербезпека та захист даних.* Питання захисту персональних даних та конфіденційної інформації у правосудді є критично важливим. Судові реєстри та електронні справи містять чутливі дані, які можуть стати об'єктом атак. Україна неодноразово ставала мішенню масштабних кібератак, що підкреслює потребу у посиленому захисті судових ІТ-систем.

Наявність прогалин у кіберзахисті, низький рівень кваліфікації окремих працівників та обмежені можливості швидкого реагування на інциденти створюють додаткові ризики.

- *нормативно-правові прогалини.* Існуюча нормативна база не завжди відповідає рівню технологічного розвитку. Деякі аспекти роботи з електронними доказами, електронними підписами та дистанційними процедурами не врегульовані достатньо чітко.

Зокрема, до вказаних прогалин можна віднести: відсутність єдиного підходу до визнання юридичної сили цифрових доказів; неузгодженість між процесуальними кодексами щодо електронного документообігу; брак нормативів для інтеграції судових систем із системами інших органів влади.

- *кадрові та організаційні фактори.* Цифровізація вимагає відповідного рівня цифрової грамотності та готовності до змін з боку суддів, адвокатів і працівників апаратів судів. На практиці зустрічаються випадки недостатньої компетентності у роботі з електронними сервісами, що уповільнює процедури та створює додаткові труднощі для учасників процесу.

Певна частина персоналу демонструє психологічний супротив змінам, надаючи перевагу традиційним паперовим методам роботи. Організаційна складність виникає і через те, що система тривалий час функціонує одночасно в двох режимах – паперовому та електронному.

- *фінансові та управлінські недоліки.* Фінансування судової системи часто є недостатнім для забезпечення стабільної цифрової трансформації. Наявні проекти модернізації фінансуються нерівномірно, що призводить до затримок у впровадженні нових сервісів та оновленні техніки.

Крім того, відсутня чітка централізована стратегія розвитку цифрової інфраструктури правосуддя, що ускладнює довгострокове планування та координацію між органами влади [1, с. 131].

Стосовно можливих *шляхів усунення недоліків* цифровізації правосуддя, то до таких варто віднести:

- *модернізація технічної інфраструктури.* Даний напрям включає: забезпечення судів сучасним обладнанням та швидкісним інтернетом; перехід до використання хмарних рішень, які забезпечують масштабованість і високу продуктивність; модернізація сервісу «Е-Суд» і збільшення його стійкості до навантажень; створення єдиної інтегрованої цифрової екосистеми правосуддя.

- *пришвидшення розвитку системи кібербезпеки.* Пріоритетними напрямками є: впровадження сертифікованих технологій шифрування та багатофакторної автентифікації; створення спеціалізованих команд реагування на інциденти у судовій системі; регулярне навчання та сертифікація працівників щодо кібербезпеки; періодичні аудити захищеності реєстрів та інфраструктури.

- *удосконалення законодавчого регулювання.* Цей процес вимагає: оновлення процесуальних кодексів відповідно до вимог цифрової епохи; удосконалення механізмів легалізації електронних доказів; закріплення стандартів зберігання, передачі та автентифікації електронних документів; розробку правових засад для взаємодії судових систем із реєстрами інших органів влади.

- *підвищення цифрової компетентності кадрів.* Дана пропозиція потребує: регулярних тренінгів та курси для суддів, працівників апаратів та адвокатів; створення «цифрових хабів» у системі правосуддя; удосконалення

програм підвищення кваліфікації з акцентом на ІТ-компетентності; розбудови культури електронного судочинства.

- зростання якості управління та збільшення обсягів фінансування. У зв'язку з чим, слід: створити орган або центр, відповідальний за цифрову трансформацію правосуддя; забезпечити стабільне та прогнозоване фінансування цифрових проєктів; здійснювати моніторинг ефективності впровадження електронних сервісів; залучати міжнародних партнерів і донорів до підтримки цифрових реформ [2, с. 63-64].

Наостанок, варто підкреслити, що цифровізація правосуддя є невід'ємною складовою сучасної судової реформи та відповідає запитам суспільства на відкритість, доступність і справедливість правосуддя. Незважаючи на значні досягнення, представлені недоліки перешкоджають повноцінному функціонуванню електронних сервісів та потребують комплексного вирішення.

Подолання технічних, нормативних, кадрових та організаційних бар'єрів дозволить забезпечити більш ефективне, швидке та прозоре правосуддя, що відповідає європейським стандартам та сприяє посиленню довіри громадян до судової гілки влади.

Список використаних джерел

1. Савчук В. С. Концепція цифрової трансформації цивільного судочинства: доктринальний підхід. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2024. № 12. С. 129-132.

2. Барабаш О. О. Цифровізація правосуддя у контексті впровадження системи е-суд: виклики та завдання. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ*. 2023. № 1. С. 57-66.

Бурлака Владислав Васильович
старший науковий співробітник
науково-дослідної
лабораторії з проблем протидії
злочинності НАВС,
кандидата юридичних наук

ДІЯЛЬНІСТЬ ПРАЦІВНИКІВ КІБЕРПОЛІЦІЇ В КОНТЕКСТІ ЕФЕКТИВНОГО ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ НЕЗАКОННОГО ПОЗБАВЛЕННЯ ВОЛІ АБО ВИКРАДЕННЯ ЛЮДИНИ

Конституцією України встановлюється одне з основоположних та фундаментальних прав будь-якого цивілізованого суспільства – право на свободу та особисту недоторканність, утвердження якого та дотримання його всіма членами суспільства є невід'ємною складовою принципу верховенства права та елементом основ правової державності.

Водночас, кримінальне законодавство України, статтею 146 Кримінального кодексу України передбачає відповідальність за незаконне позбавлення волі або викрадення людини. А з урахуванням стрімкого розвитку інформаційних технологій, способи вчинення та варіанти приховання